

NATIVITAT CASTEJÓN DOMÈNECH

NOTÍCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Fitxa bibliogràfica

Pallarès-Personat, Joan, Vinyes i Roig, Pau:

La lluita d'un poble: 25 anys de l'Associació de Veïns de Sant Andreu de Palomar.

Editat per l'Associació de Veïns de Sant Andreu de Palomar.
Primera edició, Barcelona, 1996.

48 pàgines.
Fotografies.
21 x 15 cm.

Comentari

Dos membres de l'actual junta de l'Associació de Veïns de Sant Andreu, Joan Pallarès, vocal de patrimoni històric-artístic, i Pau Vinyes, encarregat de les relacions públiques, han estat els creadors d'aquesta història de l'Associació de Veïns de Sant Andreu de Palomar. Val a dir que les seves inquietuds no només es posen de manifest en la sol·licita tasca que despleguen en el si de l'esmentada entitat, sinó també en la constant col·laboració i participació en les activitats sòcio-culturals del barri.

Els autors mateixos defineixen l'obra com "una breu història" de l'Associació de Veïns de Sant Andreu de Palomar i la dediquen als gairebé tres mil tres-cents socis que ha tingut aquesta associació al llarg de vint-i-cinc anys de vida. Reconeixen humilment la dificultat que suposa recopilar un volum

d'informació tan considerable i dispers, així com explicar de forma detallada tots els esdeveniments que han succeït, bo i corrent el perill de deixar involuntàriament algun fet en l'oblit. Cal destacar que el treball més important de compilació de dades se centra en els anys anteriors a la publicació, el 1980, de "De cap a peus".

Estem davant, doncs, d'una obra que vol ser un homenatge al moviment veïnal andreuenc, el qual des dels seus orígens ha persistit gràcies al voluntarisme anònim i desinteressat d'un bon nombre de conciutadans nostres. En aquest sentit, l'octubre de 1971 es creà l'Associació, fruit d'un procés lent i carregat d'impediments legals que tanmateix foren superats per les iniciatives particulars.

Aquest recorregut per la història de l'Associació és, al capdavant, un recorregut per la vida d'un poble, d'un barri en constant lluita, com ho demostren les nombroses campanyes de suport a les reivindicacions ciutadanes en l'àmbit social (vagues, tancades, acomiadaments), en l'urbanístic (la Rambla, Can Guardiola, Can Fabra, Casa Bloc, el Parc de La Pegaso, plaça Mossèn Clapés, ...) i en el polític (contra actes terroristes). A partir de 1991, les mobilitzacions van minvant, atès que la majoria de problemes són de caire social (medi ambient, prevenció sanitària, gent gran, etc.) i troben solució per la via administrativa.

No es pot deixar de banda tampoc la tasca cultural i d'esbarjo que ha dut a terme l'entitat: festes per a la mainada, excursions, itineraris, ballades de sardanes, col·loquis, conferències, etc.

En fi, la creació de vocalies dedicades al medi ambient, a la gent gran, a l'urbanisme, a la solidaritat, a la cultura, a la sanitat, a l'atenció dels minusvàlids, a l'assessorament jurídic i al patrimoni històric-artístic demostren que l'Associació, al llarg d'aquests vint-i-cinc anys d'existència, ha estat una constant observadora de les necessitats dels seus socis i una orientadora i canalitzadora dels anhels i esforços dels andreuencs.

MARTÍ CHECA ARTASU

Fitxa bibliogràfica

Mercè Tatjer Mir:

URBANITZACIÓ MERIDIANA

Col·lecció els barris d'ADIGSA, n° 52

Edita: Departament de Benestar Social i ADIGSA.

Generalitat de Catalunya

Coordinació de l'obra: Fundació CIREM

Barcelona, maig de 1995

161 pàgines

Plànols, fotografies, gràfics i il·lustracions

Comentari

"Los polígonos de viviendas fueron las únicas partes de ciudad proyectadas y construidas desde decisiones expresas del planeamiento y la gestión urbanística, es decir, de políticos, gestores y arquitectos. En cambio, la paralela densificación y transformación de los barrios, así como la formación de grandes extensiones suburbanas, que en su conjunto acogieron a una población muy superior a la que se asentó en los polígonos, no fueron objeto de tanta atención".

Amador Ferrer i Aixalà. Arquitecte. "El inmerecido descrédito de los polígonos de viviendas". El País. 7 de abril de 1996.

Les reserves de sòl que a la dècada dels cinquanta restaven al districte de Sant Andreu van permetre projectar i construir de forma més o menys ordenada, polígons d'habitatges que s'establien enfront la progressiva densificació dels barris tradicionals. En la construcció d'aquests grups d'habi-

tatges van intervenir tant agents públics (Patronato Municipal de la Vivienda, Obra del Hogar Sindical), empreses (Fabra i Coats, Pinord, etc.), bancs i caixes, l'Església (Viviendas del Congreso, Grup Nuestra Señora de la Soledad) i immobiliàries privades. L'aparició d'aquests conjunts al llarg de la dècada dels seixanta i setanta venia a cobrir l'increment poblacional que el districte i la ciutat tingueren, resultat tant pel seu propi creixement vegetatiu com per la immigració. El conjunt d'habitatges que tracta el llibre que presenten és probablement la primera intervenció massiva d'habitatges als terrenys del districte de Sant Andreu. De manera resumida, la urbanització Meridiana és un polígon situat a les illes de l'Avinguda Sant Antoni M^o. Claret, Concepció Arenal i Felip II, 406 habitatges formats per una primera línia de cases de planta baixa a l'entorn d'un jardí i una segona línia de blocs de pisos de 4 plantes. Ocupats en els seus inicis per una massa social heterogènia i amb uns preus assequibles. El preu mig de l'habitatge es va situar sobre les 40.000 ptes. Construït per l'Obra Sindical del Hogar, la inauguració va ser el 18 de juliol de 1944, sobre els terrenys de la Torre Sellés, propietat de la família Morenes que el va vendre a l'OSH, el 1941 per una mica més d'un milió i mig de pessetes, sent el cost total de més de 15 milions. Actualment el grup és gestionat per ADIGSA.

Aquesta gestió que ha rehabilitat i revalorat el conjunt i ha permès el canvi de titularitat que s'observa en els seus propietaris, també ha fet possible l'elaboració d'una col·lecció de 53 llibres titulada "Els barris d'ADIGSA", arrel de l'encàrrec a la Fundació CIREM per part d'ADIGSA i que abasta bona part dels polígons que va construir l'extingida Obra Sindical del Hogar a Catalunya.

A banda de consideracions urbanístiques que fan del conjunt de la col·lecció un material interessant hi ha per sobre de tot la consideració de barri, entès com lloc delimitat on hom que viu té uns referents comuns i unes vivències comunes. Són aquests referents i vivències les que els autors han intentat esmicolar, amb més o menys fortuna a través de les planes de la col·lecció. En el cas que ens ocupa, Mercè Tatjer i Mir, professora de didàctica de les ciències socials de la Universitat de Barcelona, doctora en geografia i una de les principals especialistes d'aquest país pel que fa a la problemàtica de l'habitatge també va realitzar la monografia dedicada a la Trinitat Nova dins de la mateixa col·lecció. L'autora va més enllà de la informació d'arxiu i la que donen els plans urbanístics i resitua, a través de les entrevistes que realitzà als propis habitants del polígon, molts dels quals portaven visquent des dels seus inicis, aquesta sociabilitat soterrada. I és aquesta la que aflora de forma palpable a bona part del llibre; així apareixen un club de futbol -Club Deportivo Meridiana-, les festes majors, veïns artistes com Manuel Ahicart, etc.

Aquesta riquesa demostra una altra vessant per reiterar-nos en aquesta idea de l'immerescut descrèdit dels polígons. Descrèdit motivat per la falta de monografies com aquesta, que per sobre de tot intenta integrar el desenvolupament històric i social d'aquest conjunt d'habitatges a la ciutat que l'envolta.

MARTÍ CHECA ARTASU

Fitxa Bibliogràfica

Dora Palomero Martínez:

Los trabajaderes de ENASA durante el franquismo

Pròleg a cura de José Luis López Bulla

Presentació a cura de Pere Ysàs i Solanes

Edició: Sirius Edicions

Col·laboració editorial: Ajuntament de Barcelona, Dte. de Sant Andreu.

Barcelona, octubre de 1996

172 pàgines

Gràfics, fotografies.

Comentari

Aquest llibre s'enmarca dintre d'una sèrie de publicacions que darre-rament, per sort, està fent fortuna. D'una banda la ja clàssica de S. M. Belfour *The remarking of Spanish labour movement. Social shange urban growth and working class militancy. Barcelona 1939-1976*, publicada a Londres el 1987 i, d'altra banda, les més recents de J. Babiano Mora *Emigrantes, cronómetros y huelgas* publicada el 1995 a Madrid i la de R. García Piñeiro *Los mine-ros asturianos bajo el franquismo (1937-1962)* publicada a Oviedo el 1990. Tots són llibres sobre el moviment obrer espanyol en època franquista. *Los trabajadores de ENASA durante el franquismo* és una obra singular que passa a engruixir les escassíssimes obres que sobre el tema hi ha, moltes fetes en època tardofranquista i massa generalistes.

El present llibre ens explica la vida i el desenvolupament d'ENASA, popularment coneguda com La Pegaso, durant el franquisme. I molt especialment del desenvolupament del moviment obrer en aquesta. Moviment obrer

que amb totes les seves particularitats és extrapolable al de les altres grans empreses i sectors que van operar durant el franquisme.

Argumentar el grau de primacia de les reivindicacions dels treballadors de l'empresa ENASA és un parany historiogràfic. Parany, però cert, puix que ENASA o millor dit els seus treballadors van ser l'avançada per la conquesta de llibertats sindicals en una època d'escassetat d'aquestes.

El llibre per sobre de tot ens permet entreveure les condicions de treball de la fàbrica, els comportaments, les actituds dels treballadors, les lluites, la repressió i la consolidació d'un sindicalisme que es va anar apropant cada cop més a l'oposició antifranquista.

L'autora, Dora Palomero, és llicenciada en història per la Universitat Autònoma de Barcelona i el present llibre va sorgir d'un treball de tercer cicle acadèmic, però que trascendeix per ser un homenatge a tots els treballadors de l'empresa, especialment si es té en compte que la informació de primera mà ha estat subministrada per quaranta entrevistes que l'autora va fer a treballadors que visqueren la seva vida laboral en època franquista. De fet deixa que els protagonistes expliquin els esdeveniments. Ella sap millor que ningú la dificultat de trobar unes altres fonts millors i, a través d'aquestes explicacions, fila un treball sinó excepcional sí molt significatiu per la confirmació de moltes hipòtesis i el reforçament d'interpretacions que la bibliografia sobre el tema fa.

Finalment, l'estudi de Dora Palomero recull dues línies que moltes vegades van separades, la història de l'empresa i la dels seus treballadors, ella en bona lògica va saber veure que ambdues per si soles no tenen sentit, ja que ella sense ells no tindria raó de ser.